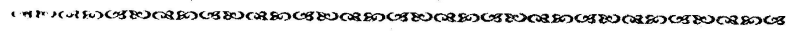

ТАВРІЙСЬКИЙ ВІСНИК ОСВІТИ

3/2005

ТАВРІЙСЬКИЙ ВІСНИК ОСВІТИ

Науково-методичний журнал

№ 3 (11)

2005

Засновник: Південноукраїнський регіональний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів

Свідоцтво про державну реєстрацію серія ХС № 227 від 3.12.2002

Видається з 2003 року

Редакційна колегія:

Головний редактор А.М. Зубко
Заступник головного редактора Т.Г.Морева
Відповідальний секретар В.В.Кузьменко
Б.М.Андрієвський
Є.П.Голобородько
А.М.Гуржій
М.М.Заброцький
В.В.Клименко
Г.О.Михайловська
О.О.Морев
В.В.Олійник
М.І.Пентиліук
Л.А.Пермінова
Н.А.Побірченко
О.В.Саган
В.А.Семіченко
В.К.Сидоренко
Л.І.Слободенюк
Н.В.Слюсаренко
Н.І.Чабан
Г.С.Юзбашева
Технічний редактор Л.А.Гончаренко

Комп'ютерна верстка – І.В.Воскова, П.Л.Ковальов

Адреса редакції: Південноукраїнський регіональний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів
вул. Покришева, 41
м. Херсон 73034
Тел. (0552) 54-02-00 E-mail: suitti@norma4.ks.ua

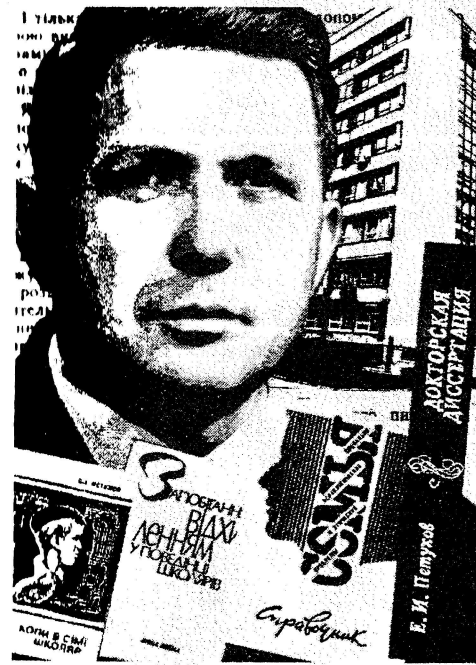
Редакція рукописів не рецензує і не повертає.
Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.
Редакція не листується ні з авторами, ні з читачами.
За точність даних, наведених у статтях, відповідають автори.

ЗМІСТ

Бабіч Л.В. Петухов Є.І. про дитину як «рентгенівський апарат школи і сім'ї» та її соціальне перевиховання	5
Кондратенко Г.М. Є.І.Петухов – учитель херсонських учителів	16
Прилепский А.А. О Евгении Ивановиче Петухове К 80-летию со дня его рождения	21
Науковці Херсонщини про Євгена Івановича Петухова	25
Історія освіти	27
Бабіч Л.В., Кондратенко Г.М. Проблеми гендерного виховання в педагогіці А.С.Макаренка та В.О.Сухомлинського	27
Воробйова Р.Н. Науково-методична лабораторія перспективного педагогічного досвіду: історія, досягнення, сучасність	34
Рідкоус О.В. Освітня діяльність та ідеї гуманної педагогіки Фрідріха Вільгельма Адольфа Дістервега	38
Наука – школі	44
Кузьменко В.В. Формування наукової картини світу в школярів в умовах навчально-виховного процесу	44
Лозович О.Д., Левицька О.І. Організація методичної роботи з педкадрами в дошкільному навчальному закладі щодо осучаснення педагогічного процесу	49
Пентиліук М.І. Технологічний підхід до сучасного уроку української мови	53
Плоткін Я.Д. Психолого-педагогічні аспекти вивчення функціональних рівнянь у школі	64
Філіппова В.Д. Роль потреб у розвитку особистості учня	69
Юрко В., Туркот Т. Новая модель повышения профессиональной квалификации педагогического коллектива	73
Інновація: теорія і практика	76
Розлуцька Г.М. Толерантність у змісті підручників для молодших школярів Закарпаття (1919 – 1939)	76
Хом'як О.В. Метод проєктів у системі роботи вчителя щодо розвитку творчих здібностей школярів	83
Освіта впродовж життя	92
Асанова Д.Э. Роль педагогической практики в профессиональной подготовке будущих инженеров-педагогов швейного профиля	92
Бевзенко В.В. Виховання здорового способу життя у дошкільнят	97
Гусь Т.І., Туній О.А. Сучасна виховна система школи	102
Кулікова Т.К. Формування технічного мислення учнів у процесі позашкільної гурткової роботи	107
Псхота О.М. Післядипломна освіта: акмеологічний аспект	118
Сидоренко В.К., Саух О.М. Професійні наміри учнів професійно-технічних училищ	124

Тархан Л.З., Кадырова Г.А. Некоторые аспекты профессионального самоопределения студентов швейного профиля	129
Хатыбова Н.Р. Междисциплинарная связь в изучении материаловедения швейного производства – как условие формирования приемов мышления	136
Шарипова Э.Р. Проектный метод обучения – способ активизации самостоятельной работы будущих инженеров-педагогов	139
Юркова Т.Ф. Формування у младших школьников ценностного отношения к природе	145
Нетилько Т.В. Шляхи формування мовної активності у глухих дошкільників у процесі трудової діяльності	153
На допомогу педагогу	161
Кравченко І.Ф., Чабан Н.І. Організація виховної роботи у школах та позашкільних закладах	161
Кравчук О.Ф. «Розумова гімнастика» на уроках	167
✓ Краснослободцева Я.В., Кузьмич Л.В. Психолого-педагогічні бар'єри в навчанні математиці	178
Сергеева О.П. Осмислення етносоціальних процесів в Україні як умова формування громадянської свідомості учнів	182
Скарбниця методичних ідей	191
Крайня М.І., Портна Л.В. Діалогічне мовлення на уроках української мови	191
Кузьменко Ю.В. Функції культури праці	200
✓ Мамренко К.А., Кузьмич Л.В. Активізація мислення учнів під час навчання математиці за допомогою контрприкладів	205
Ріпка А.Й. Нові підходи до розкриття, реалізації та розвитку потенціалу особистості обдарованої дитини	209
Слюсаренко Н.В. Конструкторсько-технологічна діяльність як складова трудової підготовки дівчат	214
Психологія	221
Тур Р.Й. Розумове виховання дітей-дошкільників у сім'ї	221
Туркот Т.И., Сагоян Е.К. Акмеологическая модель развития коммуникативной культуры педагога	227
Творчий портрет	232
Товстуха К.М. Директор школи Заболотня Галина Василівна	232
Відомості про авторів	234
Офіційна сторінка	236
Вимоги до оформлення матеріалів для публікації в журналі «Таврійський вісник освіти»	236

ПІСТУХОВ Є.І. ПРО ДИТИНУ ЯК «РЕНТГЕНІВСЬКИЙ АПАРАТ ШКОЛИ І СІМ'Ї» ТА ЇЇ СОЦІАЛЬНЕ ПЕРЕВИХОВАННЯ

Соціально-педагогічна робота з неблагополучними сім'ями та «важкими дітьми» є одним із актуальних напрямів діяльності сучасних соціальних педагогів, психологів, соціальних працівників в Україні. Ця проблема сьогодні виступає надзвичайно гостро, але виникла вона набагато раніше. У часи тоталітарного режиму та радянської педагогіки ХХ століття вона довго замовчувалася в науковій літературі, адже неблагополучні сім'ї виховували «важких дітей», які не вписува-

лися в ідеальний портрет «радянської людини». Вони були «рентгенівським апаратом школи і сім'ї», що не справлялися зі своїм високим завданням. Тільки завдяки науковій чесності та особливій професійній культурі окремих учених в історії інтегрованої педагогіки існують теоретико-методичні доробки тих років, які не втрачають своєї значущості й зараз, привертають увагу науковців, освітян, соціологів, психологів. Поряд з такими видатними педагогами, як А.С.Макаренко, В.О.Сухомлинський, які розробили загальні моделі виховання людини в колективі з урахуванням особливостей сімейного виховання, існують науково-педагогічні доробки науковців-педагогів, що стосуються розробки моделей перевиховання «важких дітей», які виховувались у неблагополучних сім'ях. До них ми відносимо науково-практичну творчість відомого в Україні та Росії педагога-теоретика Світлана Івановича Петухова, який у ХХ столітті став першим

і виробництва в сучасний вимір ринкових відносин та без посередньо відповідає за процес організації трудової діяльності. Це має прояв, зокрема, у готовності школяра дотримуватись правил підприємства, де він буде працювати, вимог і обов'язків, які буде покладено на нього, у формуванні відповідальності за свої дії, вчинки, роботу задля забезпечення безперервності виробничого процесу, уміння організувати своє робоче місце та ін.

Гуманістична функція пов'язана зі зростанням у нашій державі ролі гуманістичних цінностей і вимагає посилення культурологічної спрямованості освіти, у тому числі підвищення рівня культури праці, як однієї зі складових загальної культури. Процес формування культури праці повинен йти шляхом возвеличення людської гідності, тобто відповідати гуманістично-особистісному підходу, який сьогодні є характерним для розвитку освіти України.

Світоглядна функція культури праці полягає в синтетичному підході до розвитку культурної всебічно розвиненої особистості. Світогляд дитини – це система елементів свідомості, що впливають на сприйняття і розуміння оточуючого її світу в соціокультурному вимірі, через який вона включається в різні сфери трудової діяльності. Культура праці покликана допомогти учню не тільки пізнати світ і самого себе, але й визначити своє місце в сучасному світі, формувати у школярів, як суб'єктів майбутньої трудової діяльності, культурологічний погляд на сучасну сферу праці, тобто організувати життя людей, яке представлене у продуктах матеріальної і духовної діяльності, у системі соціальних інститутів, моральних норм і цінностей, визначати ставлення людини до оточуючого світу, до інших індивідів і до самої себе [1, 265].

Виокремити головні функції культури праці неможливо, тому що всі вони рівнозначні і відповідають за дію всієї системи культури праці учня у процесі трудової підготовки. Процес формування культури праці є безперервним. Він не обмежується кількома роками, а триває протягом усього життя людини. Сьогодні неможна уявити справжнього фахівця, який не підвищує свій рівень культури.

Отже, процес формування культури праці людини – це багатофункціональна система, яка може забезпечити дитину тим «багажем» культури, що в подальшому допоможе їй у ході самореалізації, сприятиме підвищенню культурного рівня майбутньої генерації трудівників.

Наведені вище функції культури праці можуть бути успішно реалізовані в ході підготовки молоді до майбутньої трудової діяльності, зокрема на уроках трудового навчання в загально-освітній школі.

Література:

1. Лейбин В.М. Словарь-справочник по психоанализу. – СПб.: Питер, 2001. – 688 с.
2. Чепела І. Культуротворча діяльність як чинник естетичного розвитку студентської молоді // Пед. науки: 36. наук. праць. – Херсон: ХДПУ, 2000. – Вип. 13. – С. 274-280.
3. Шевченко Г.П. Проблеми формування духовної культури молоді засобами мистецтва // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні: 36. наук. праць до 10-річчя АПН України. – Частина 2. – Харків: ОВС, 2002. – С. 112-124.

Мамренко К.А., Кузьмич Л.В.

АКТИВІЗАЦІЯ МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ МАТЕМАТИЦІ ЗА ДОПОМОГОЮ КОНТРПРИКЛАДІВ

Важко переоцінити роль задач, які спираються на контрприклад, у навчанні математиці. Вони використовуються з метою закріплення відповідного теоретичного матеріалу, для формування практичних навичок і вмінь, як засіб контролю тощо. У запропонованій статті йдеться про використання контрприкладів для активізації логічного мислення школярів. При цьому ми маємо на увазі задачі, для розв'язання яких необхідні не просто знання правила або відтворення певного стандартного алгоритму, а вимагають напруження думки, міркувань, здогадки. Так, коли в учня 11 класу спитати, скільки всього ребер має n -кутна призма, то він у разі наявності в нього принаймні первісного уявлення про призму зможе підрахувати, що шукана кількість ребер дорівнює $3n$. Інша справа, коли це ж по суті питання сформулювати інакше: «Чи може призма мати всього, скажімо, 85 ребер?». У новому вигляді задача має більшу ентропію, більшу невизначеність: тут потрібно ще здогадатись, яке приховане теоретичне положення лежить в основі питання, яку властивість призми необхідно застосувати, щоб дати відповідь на поставлене питання. Так само, коли спитати учня того ж 11 класу, яке число більше: $\log_{1/2} 3$ чи $\log_{1/2} 7$, або $\log_{1/5} 3$ чи $\log_{1/5} 7$, то в разі знання ним властивостей монотонності логарифмічної функції, він без особливого напруження дасть правильну відповідь. Проте ситуація зміниться, коли задачу

сформулювати по-іншому: «Яке число більше: $\log_3 2$ чи $\log_2 3$?» Для успішного її розв'язання школяр повинен здогадатися порівняти кожне з двох даних чисел з одиницею – $\log_3 3$ і $\log_2 2$ (оскільки $\log_3 2 < \log_3 3$, а $\log_2 3 > \log_2 2$, то зрозуміло, що $\log_2 3 > \log_3 2$). Як показує практика, подібні здогадки, міркування під силу далеко не кожному школяру і, отже, залучення до процесу навчання математиці задач з використанням контрприкладів, задач з нестандартним формулюванням умови, задач з більшою ентропією сприяє розвитку логічного мислення учнів, формує гнучкість і широту мислення, надає виконуваним діям осмисленості.

Зрозуміло, що фабула математичних задач, які активізують мислення школярів, може бути різноманітною. Це можуть бути задачі на осмислення суттєвих властивостей понять, задачі на осмислення теорем, питання на осмислення способів розв'язування задач. Вони можуть бути усні й письмові, підкріплені наочною опорою та уявні, це можуть бути задачі на обчислення і побудову, задачі на доведення і дослідження тощо.

Як показав аналіз діючих шкільних підручників, в них, на жаль, переважають стандартні репродуктивні задачі і значно менше задач і питань «у корінь», які найкращим чином активізують розумову діяльність учнів, розвивають їхнє мислення. Мета даного дослідження полягає саме в підборі і складанні нестандартних активізуючих задач і питань, які б сприяли поліпшенню навчання математиці в сучасній школі. Нижче наводимо деякі із запропонованих нами матеріалів, які можуть стати у пригоді вчителям – предметникам при викладанні відповідних тем в 7-11 класах:

1. Наведіть контрприклади до таких означень:

1) Рівняння $ax + b = 0$ називається рівнянням першого степеня. (Коли $a = 0$, рівняння $ax + b = 0$ не буде рівнянням першого степеня).

2) Квадратним називається таке рівняння, яке містить змінну x у другому степені. (Рівняння $x^2 - x^3 + 2 = 0$ містить змінну x у другому степені, але не є квадратним рівнянням).

3) Натуральне число p називається простим, якщо з рівності $p = ab$ випливає, що $a = 1$ або $b = 1$. (З рівності $5 = ab$, де $a = -1$, $b = -5$, не випливає, що $a = 1$ або $b = 1$. Тому за сформульованим означенням 5 не буде простим числом).

2. Що можна сказати про таке означення періодичної функції: Функція f називається періодичною, якщо для довільного x із області визначення функції f існує таке число $T \neq 0$, що $x+1$

також належить до області визначення функції, яку розглядаємо, і $f(x+T) = f(x)$? (Нехай функція f визначена на множині дійсних чисел рівністю $f(x) = x^2$ ($x \neq 0$). Тоді для будь-якого $x_0 \neq 0$ існує таке число $T = -2x_0$ ($T \neq 0$), що $f(x_0 + T) = f(x_0)$. Але, очевидно, функція f – не періодична. Отже, сформульоване значення неприйнятне (бо число T можна підбирати залежно від значення x).

3. Наведіть контрприклади до таких тверджень:

1) Якщо $a > b$, то $a^2 > b^2$. ($a = 1$, $b = -2$).

2) Якщо $2x^2 > 1$, то $\sqrt{2}x > 1$. ($x = -1$).

3) Якщо $\frac{1}{x} < 1$, то $x > 1$. ($x = -1$).

Як треба сформулювати наведені твердження?

4. Які з наведених нижче тверджень хибні? (Якщо твердження хибне, то наведіть відповідний контрприклад).

1) Якщо $2x^2 < 1$, то $\sqrt{2}x < 1$. (.)

2) Якщо $\frac{1}{a} < \frac{1}{b}$, то $a > b$. ($a = -1$, $b = 1$).

3) У трикутниках проти рівних кутів лежать рівні між собою сторони. (У подібних трикутниках проти рівних кутів не завжди лежать рівні сторони, а лише тоді, коли трикутники рівні).

4) $\sqrt{ab} = \sqrt{a} \cdot \sqrt{b}$; $\sqrt{a^2} = a$;

$$(\sqrt{-1})(-4) \neq \sqrt{-1}\sqrt{-4}; \sqrt{(-5)^2} \neq -5$$

5) Якщо функція монотонна, то вона неперіодична. (Стала функція f , наприклад $f(x) = 2$ при будь-якому дійсному x , і монотонна, і періодична)

6) Рівняння будь-якої прямої на площині можна записати у вигляді $ax + by = c$.

7) Рівняння $ax + by = c$ є рівнянням деякої прямої на площині. (Рівняння $0^*x + 0^*y = 0$ не є рівнянням прямої)

5. Розв'язуючи нерівність $(x - 2)^2 - 6x + 8 > 1$, дістали відповідь: $D = (2; 3) \cup (4; \infty)$. Наведіть контрприклад. Знайдіть усі розв'язки даної нерівності. (Контрприклади: $x = 0$, $x = -2$, ...). Правильний розв'язок: $D = (2; 3) \cup (4; \infty) \cup D'$, де D' – множина чисел $x = 3 - \sqrt{1 + 2m}$, $m \in \mathbb{N}$, $m \neq 1$. Зокрема, розв'язками даного рівняння є усі парні від'ємні цілі числа $(-2; -4; -6; \dots)$.

6. Розв'язуючи нерівність $(x^2 - x - 1)x^2 - 1 < 1$, дістали відповідь: $x \in (\frac{1+\sqrt{5}}{2}; 2)$. Наведіть контрприклад. Знайдіть усі

розв'язки даної нерівності. (Контрприклад: $x = 0$ $(-1)^1 < 1$ Правильний розв'язок розглядуваної нерівності: $D = D_1 \cup D_2 \cup D_3$,

де $D_1 = (-1; \frac{1-\sqrt{5}}{2})$; $D_2 = (\frac{1+\sqrt{3}}{2}; \frac{1+\sqrt{5}}{2})$; $D_3 = \{0\}$.)

7. Розв'язавши відносно x рівняння з параметром b ($b \in R$) $\frac{(1-b)^3}{1-bx} = \frac{(1+b)^3}{1+bx}$, дістали відповідь: $x = \frac{3+b^2}{1+3b^2}$. Наведіть контрприклад. Запишіть правильний розв'язок даного рівняння

(Якщо $b = 0$, то розв'язком рівняння $\frac{(1-b)^3}{1-bx} = \frac{(1+b)^3}{1+bx}$ є будь-яке

число x ; якщо $b \in \{-1; 1\}$, то розв'язків даного рівняння не існує. Коли $b \notin \{-1; 0; 1\}$, розв'язком розглядуваного рівняння є число $x = \frac{3+b^2}{1+3b^2}$.)

8. Чи завжди сума монотонних функцій є монотонною функцією? (Функції f і φ , що визначаються формулами $f(x) = 2x + \sin x$, $\varphi(x) = -2x$, монотонні на множині R , тоді як їх сума не є монотонною функцією)

9. Доведіть, що в рівностях є помилки, знайдіть їх. Наведіть контрприклад.

1) $b^m + b^n = b^{m+n}$,

2) $2a^3 \cdot 3a = 18a^2$;

3) $a^{n-1} \cdot a^3 = a^{n-4}$;

4) $\frac{4a^3}{\frac{1}{8}a^{k+1}} = \frac{1}{2a^{k+4}}$.

Під час проведення педагогічного експерименту було встановлено, що застосування контрприкладів при розв'язуванні задач активізує розумову діяльність учнів і розвиває гнучкість мислення.

Література:

1. Акуленко І.А. Математичні вправи для розвитку логічного мислення учнів // Проблеми освіти. – 1997. – № 10. – С. 172-177.
2. Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения. – М.: Высшая школа, 1977. – 367 с.
3. Бардин К.В. Как научить детей учиться. – М.: Высшая школа, 1969. – 257 с.
4. Ганчев І. За математичні задачі. – Софія., 1976. – 256 с.
5. Гарднер М. Математические головоломки / Пер. з англ. – М.: Просвещение, 1971. – 207 с.

Ріпка А.Й.

НОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗКРИТТЯ, РЕАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ

У сучасній соціокультурній ситуації, яка характеризується стрімкими змінами в різних сферах життя суспільства – політичній, економічній, науковій і культурно-мистецькій, – поряд із освітньою та фаховою компетентністю особливого значення набувають уміння людини самостійно та нестандартно мислити, висувати різноманітні ідеї та прогнозувати, виявляти творчий підхід у будь-якій діяльності. На зміну старій уніфікованій школі, зорієнтованій переважно на середнього учня, приходить нова система альтернативної освіти, спрямована на ефективний розвиток обдарованих дітей.

Організацію навчально-виховної роботи з обдарованими учнями та створення оптимальних умов для їхньої самореалізації, розкриття творчого потенціалу школа розглядає як одне з пріоритетних своїх завдань.

Науковий зміст роботи спрямовано на виявлення обдарованих і талановитих учнів, розкриття природи та психологічного механізму творчості на найбільш репрезентативній вибірці, забезпечення можливості використання законів творчості для вдосконалення змісту й методів навчання всіх учнів.

Однак, як показує практика, під час роботи з обдарованими дітьми постійно виникають педагогічні й психологічні труднощі, обумовлені розмаїтістю видів обдарованості, зокрема віковою та прихованою обдарованістю, безліччю суперечливих теоретичних підходів і методів, варіативністю сучасної освіти, а також невеликим числом фахівців, професійно та особистісно підготовлених до роботи з обдарованими дітьми.

За визнанням Всесвітньої організації охорони здоров'я обдаровані діти входять до групи ризику поряд із маленькими

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Асанова Діана Енверівна – викладач кафедри технології та конструювання швейних виробів Кримського інженерно-педагогічного університету.
Бабіч Людмила Валентинівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології Херсонського державного університету.
Бевзенко Валентина Віленівна – вихователь вищої категорії ясел-садка №4 смт Білозерка Херсонської області.
Воробйова Раїса Никифорівна – завідувач науково-методичної лабораторії перспективного педагогічного досвіду Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.
Гусь Таїса Йосипівна – завідувач науково-методичного відділу виховної роботи Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.
Кадирова Гульнара Аметівна – викладач кафедри технології та конструювання швейних виробів Кримського інженерно-педагогічного університету.
Кондратенко Галина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології Херсонського державного університету.
Кравченко Ірина Федорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, заступник декана з навчальної роботи соціально-психологічного факультету Херсонського державного університету.
Кравчук Олена Федорівна – учитель початкових класів Херсонської загальноосвітньої школи №1.
Краснослободцева Яна Вікторівна – магістрант фізико-математичного факультету Херсонського державного університету.
Крайня Марія Іванівна – завідувач науково-методичної лабораторії української мови і літератури Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.
Кузьменко Василь Васильович – завідувач кафедри менеджменту освіти Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів, кандидат педагогічних наук, доцент.
Кузьменко Юлія Василівна – учитель трудового навчання ЗОШ №13 м.Херсона.
Кузьмич Людмила Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри алгебри, геометрії та математичного аналізу Херсонського державного університету.
Кулікова Тамара Костянтинівна – методист Херсонського обласного центру науково-технічної творчості учнівської молоді.
Левицька Ольга Іванівна – вихователь-методист Горностаївського дошкільного навчального закладу №2.
Лозович Ольга Данилівна – методист науково-методичної лабораторії дошкільного виховання Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.
Мамренко К.А. – магістрант фізико-математичного факультету Херсонського державного університету.
Нетилько Таміла Василівна – методист дошкільного відділення Херсонської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату I-III ступенів Херсонської обласної ради.
Пентиліук Марія Іванівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри українознавства Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.
Пехота Олена Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор Миколаївського державного університету ім.В.О.Сухомлинського.
Плоткін Яків Давидович – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри природничо-математичних дисциплін Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Портна Любов Володимирівна – учитель української мови та літератури Красненської ЗОШ I-III ст.упенів Садовського району.
Прилепський Олексій Олексійович – почесний професор Херсонського державного університету.
Рідкоус Олеся Володимирівна – старший викладач кафедри педагогіки і психології Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.
Ріпка Антоніна Йосипівна – учитель-методист, заступник директора Великолетиської ЗОШ I-III ступенів №1.
Розлуцька Галина Миколаївна – аспірант кафедри педагогіки Дрогобицького державного педагогічного університету ім.Івана Франка.
Сагоян Ерояк Кимівна – старший викладач Кишеневського державного педагогічного університету ім.І.Крянге, Молдова.
Саух Олександр Миколайович – старший викладач кафедри професійного навчання Херсонського державного університету.
Семисюк Руслан Михайлович – викладач Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім.Т.Шевченка.
Сергєєва Олена Петрівна – учитель історії та правознавства Херсонського вищого училища фізичної культури.
Сидоренко Віктор Костянтинович – член-кореспондент АПН України, доктор педагогічних наук, професор кафедри менеджменту освіти Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.
Слюсаренко Ніна Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту освіти Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.
Тархан Ленуза Запаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, докторант Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України.
Товстуха Кіра Миколаївна – завідувач науково-методичного відділу управління школами Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.
Туній Олександр Анатолійович – заступник директора з виховної роботи Таврійської загальноосвітньої школи I-III ступенів Голопристанського району.
Тур Раїса Йосипівна – практичний психолог, старший викладач кафедри педагогіки і психології Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.
Туркот Тетяна Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент Херсонського державного аграрного університету.
Філіппова Вікторія Дмитрівна – викладач кафедри виховної роботи Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.
Хатибова Надіре Радіванівна – викладач кафедри технології та конструювання швейних виробів Кримського інженерно-педагогічного університету.
Хом'як Олександр Володимирович – учитель математики та інформатики Кочубєвської загальноосвітньої школи Високопільського району Херсонської області.
Шаріпова Ельнора Решатівна – викладач кафедри технології та конструювання швейних виробів Кримського інженерно-педагогічного університету.
Чабан Наталія Іванівна – завідувач кафедри виховної роботи Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів, кандидат педагогічних наук, доцент.
Юрко Валетина – директор лицея Н.Йорга, г. Кишинев, Молдова.
Юркова Тетяна Федорівна – здобувач кафедри педагогіки і психології Херсонського державного університету.